ДУХОВНІ ХРАМИ ЯРМОЛИНЕЧЧИНИ

Ярмолинецька ЦБС
Ярмолинецька центральна районна бібліотека
Краєзнавчий відділ

ДУХОВНІ ХРАМИ ЯРМОЛИНЕЧЧИНИ

Ярмолинці
2011 р.

Духовні храми Ярмолинечини: довідник. – Ярмолинці: ЦБС, 2011. – 20 с.

Перша частина довідника ознайомить читачів з храмами та школами, які існували в XIX ст. на території нашого краю.

В другій частині зібрані відомості і фотодокументи про храми нашого району, які були відкриті після встановлення Незалежності України та школи, які залишилися на території району.

Рекомендований для краєзнавців, духовних наставників та широкого кола читачів.

Двадцять років ми живемо у Незалежній Україні. За цей період вже народилося нове покоління людей, які нічого не знають про жовтневу революцію, соціалізм, Радянський Союз, п'ятирічки, побудову комунізму, яка для старшого покоління була заповітною мрією.

Порівнюючи кількісний склад населення в сільській місцевості з населенням у XIX столітті, можна зробити висновок, що у XXI столітті населення значно зменшилося. З кожним роком все більше пустіють села. Але найболючіша різниця відносно сільських шкіл, що за відсутності дітей були закриті у багатьох селах.

За ці двадцять років в наше життя хіба що повернулися храми, які на початку XX століття були майже скрізь знищені. Але чи з відновленням храмів до нас повернулася віра? Чи стали ми справжніми християнами, богобоязкими, сповідуючими Господні заповіді. Навряд. Ми повинні брати приклад з життя наших предків, з їх святої віри, з їх чистих помислів, з їх великої любові і поваги до Господа Бога і всього живого на землі. Від них черпати духовні сили для подальшого життя, щоб залишити своїм нащадкам ті духовні цінності, яких так часто не вистачає в нашому буденному житті.

ХРАМИ І ШКОЛИ XIX СТОЛІТТЯ

с. Баламутівка. Населення – 1660 чол.

Село знаходиться на рівнині в центрі якої великий рибний ставок. Жителі села у XVIII столітті були в унії, а в 1795 році возз'єдналися з православною церквою. Храм побудований в 1751 році, присвячений св. Архистратигу Михаїлу. Коло церкви – дзвіниця побудована в 1886 році. В храмі знаходилася давня ікона Божої Матері, яку вважали чудотворною.

Церковно-приходська школа знаходилася у власному приміщенні.

с. Баранівка. Населення – 525 чол.

Село розташовано на рівнині. За селом були великі поклади фосфоритів. В 1791 році замість старої дерев'яної церкви в селі побудовано нову кам'яну в честь Успіння Божої Матері.

В Баранівці школа грамоти існувала з 1865 року, розміщувалася в найманому приміщенні.

с. Буйволівці. Населення – 1192 чол.

Дуже мальовниче село, розкинулося на схилах балки. В селі знаходилася церква в ім'я св. Архистратига Михайла побудована в 1839 році, а в 1880 році перебудована. Споруда дерев'яна, однокупольна має форму хреста.

В Буйволівцях існує 2 школи: церковно-приходська (з 1850 р.) та школа грамоти для дівчаток.

с. Вихилівка. Населення – 720 чол.

При Вихилівському храмі зберігалося Євангеліє Львівської печаті 1690 року. Храм в честь собору св. Архистратига Михайла

побудував граф Дульський, капітальний ремонт зроблений в 1882 році.

Церковно-приходська школа відкрита в 1890 році.

с. Вербка-Мурована. Населення – 1130 чол.

Село розкинулося на скалистих горбах по дві сторони від невеличкої річечки, що впадає в річку Ушицю. Свято-Миколаївська церква в селі була дерев'яна, трьохкупольна. Дзвіницю побудовано окремо в 1807 році.

Церковно-приходська школа відкрита в 1884 році. У власне приміщення перейшла у1898 році.

с. Глушківці. Населення – 2641 чол.

Село розташоване на рівнині біля трьох невеликих ставків. Храм в ім'я преподобної Параскеви побудований в 1889 році.

Церковно-приходська школа відкрита в 1864 році і проіснувала до 1871 року. В цьому ж році переоформлено в училище МНО. В 1898 році відкрита школа грамоти для дівчаток.

с. Жилинці. Населення – 651 чол.

Храм в с. Жилинці дерев'яний, побудований в 1785 році в ім'я Святого Миколая, мав спочатку вигляд римо-католицької каплиці. В 1826 році церква була перебудована в православний храм.

Церковно-приходська школа відкрита в 1875 році.

с. Кадиївка. Населення – 583 чол.

Село розташоване на двох рівнинах серед яких протікає річка. Храм в селі був спершу присвячений Почаївській Божій Матері, а після ремонту 1881 року присвячений Святому Миколі.

Церковно-приходська школа працює з 1880 року.

с. Лисівка. Населення – 850 чол.

Село розташоване в гористій і багатій лісами місцевості, коло річки Ушиця. В 1877 році була побудована церква в честь Різдва Пресвятої Богородиці.

Церковно-приходська школа була відкрита в 1881 році, в своє приміщення перейшла в 1891 році.

с. Михайлівка (Михампіль). Населення – 1080 чол.

Містечко розташоване коло великого ставка, утвореного притокою річки Вовк – Вовчком. Михампіль заснований в XVI столітті Станіславом Станіславським. Сигізмунд III подарував цьому містечку магдебурзьке право і герб (натягнутий лук зі стрілою). В 1824 році був побудований костел в честь Святого Кіліана. Церква в містечку дерев'яна, побудована в 1791 році, Успіння.

В Михамполі з 1798 року діє міністерська школа і з 1897 року – жіноча школа грамоти.

с. Монастирок. Населення – 647 чол.

Село знаходиться на рівнині. Церква побудована в 1755 році, одно купольна з такою ж дзвіницею.

Церковно-приходська школа існує з 1861 року.

с. Москалівка. Населення – 1120 чол.

Село розкинулося в долині невеликої річки. Храм в селі побудований в 1891 році, дерев'яний в ім'я Святої Великомучениці Параскеви.

Школи в Москалівці та Коритній відкриті в 1869 та в 1892 роках, перетворені на церковно-приходські. Всі школи розміщені у власних приміщеннях.

с. Нове Село. Населення – 1130 чол.

Село розкинулося на рівнині при невеликій річечці – притоці ріки Дністер. Храм в селі збудований в 1883 році в ім'я Святого Василія Великого. Споруда дерев'яна, семи купольна.

Церковно-приходська школа відкрита в 1886 році.

с. Пасічна. Населення – 1200 чол.

Село розташоване недалеко від річки Вовчок. В 1821 році граф Дульський побудував за селом невеликий кам'яний храм в честь Покрова Пресвятої Богородиці. В 1873 році цей храм був капітально відремонтований і перебудований.

Церковно-приходська школа в Пасічній та школа грамоти у Вербці-Дерев'яній були відкриті в 1883 році.

с. Проскурівка. Населення – 1300 чол.

Село розкинулось на обох берегах річки Ушки, в невеликій впадині. Поселення давнє, згадується в актах як Плоскирівка, Плоскирівці. Вперше згадується в 1493 році. З 1730 року в селі існує Свято-Миколаївська церква – дерев'яна, трьох купольна. В 1847 році церква була піднята на кам'яну основу і побудована кам'яна дзвіниця.

В 1882 році відкрито однокласне міністерське училище, а в 1897 році – школа грамоти для дівчат.

с. Савинці. Населення – 1728 чол.

Село знаходиться на невеликій височині коло річки Студениці. Дане поселення в XVI-XVII ст. належало п. Ярмолинським, в XVIII ст. – Потоцьким.

В 1787 році була побудована церква, яку по закінченні будівництва перетворили в костел. Та у 1841 році церква була відібрана у католиків і освячена в ім'я Святого Миколи Чудотворця.

Народне училище МНО з 1885 року. З 1861 – була церковна школа.

с. Скаржинці. Населення – 650 чол.

Храм в селі дерев'яний з такою ж дзвіницею побудований в 1755 році в ім'я Святого Архистратига Михайла.

В Скаржинцях школа грамоти відкрита в 1887 році.

с. Ясенівка (Сказинці). Населення – 912 чол.

Село розкинулося в низовині біля двох ставків. Церква дерев'яна побудована 1822 році в ім'я Святого Архистратига Михайла. В селі є кам'яний римо-католицький костел побудований в 1803 році поміщиком Марковським в честь воздвиження Чесного Хреста Господнього.

В 1868 році в селі була відкрита школа грамоти, яку змінено в 1875 році в церковно-приходську.

с. Солобківці. Населення – 2463 чол.

Містечко розміщується на двох невеликих пагорбах коло річки Студениці. Навколо містечка є залишки укріплень у вигляді земляних насипів. Свято-Успінський храм побудований в 1894 році.

На місці Вознесенського храму, зруйнованого часом, розміщується народне міністерське училище. В 1892 році відкрите місіонерське училище, а в 1897 році ще була відкрита школа для дівчаток.

с. Соколівка. Населення – 1673 чол.

Село розкинулося на двох пагорбах при річці Ушиці. Село старе, згадується в актах з XVI століття. Храм в селі дерев'яний побудований в 1863 році, в честь Різдва Пресвятої Богородиці. В 1873 році церква була відремонтована.

Соколівка має дві школи: церковно-приходську та школу грамоти. Перша існувала з 1867 року і знаходилася в найманому приміщенні, а друга з 1888 року і мала власне приміщення.

с. Стріхівці. Населення – 820 чол.

Село розкинулося у невеликій впадині. Свято-Михайлівська церква побудована в 1841 році. Церква кам'яна з дзвіницею.

Церковно-приходська школа відкрита з 1865 року, а з 1871 року знаходиться у власному приміщенні.

с. Сутківці. Населення – 1896 чол.

Село розкинулося в глибокій долині річки Ушиці. На горі знаходиться Свято-Покровська церква-фортеця, побудована при королі Сигізмунді III (1587-1632 р.р.) паном Іваном Баладуком. На одному із дзвонів є напис: «Року Божія 1476».

Школа існує давно, розміщена в окремому приміщенні побудованому в 1892 році.

с. Томашівка. Населення – 454 чол.

Село розкинулося на гористій місцевості коло річки Ушиці. Церква побудована в 1894 році в честь Святого Іоанна Златоуста.

Церковно-приходська школа існує з 1892 року.

с. Шарівка. Населення – 2150 чол.

Містечко розмістилося на високому пагорбі коло річки Ушка. Вперше згадується у 1433 році. Церква в Шарівці була здавна, згадується в податкових списках з 1530 року.

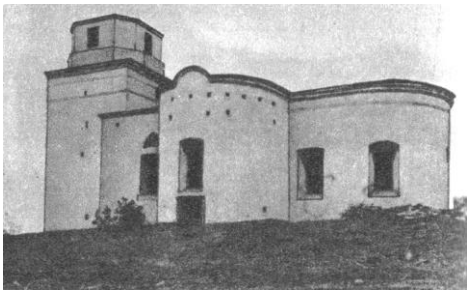

У XVIII столітті в містечку була церква в честь Різдва Пресвятої Богородиці. В 1890-1891 роках в

православний храм був переобладнаний костел, який був капітально перебудований. Також в містечку є костел в ім’я Рожанцевої Божої Матері, побудований в 1861 році.

В Шарівці є однокласне училище МНО і школа грамоти.

смт. Ярмолинці. Населення – 5250 чол. в т. ч. 581 католик, 2463 євреїв.

Містечко знаходиться на височині, оточеній з трьох сторін лісами, не достаток його це відсутність придатної для пиття води. Храм в ім’я Святої Трійці – кам’яний. Початок будівництва в 1761 році при П. Старжинському, який заложив цю будову для бернардинського кляштора, а закінчено при І. Орловському в кінці XVIII століття. В 1832 році храм став православною церквою. В 1891 році побудовано нову кам’яну дзвіницю. В давні часи тут існувало дві церкви: Свято-Троїцька в Буринцях і Свято-Михайлівська в Боснячині. На місці Свято-Троїцької церкви побудована каплиця. В Ярмолинцях є римо-католицький костел в ім’я святих апостолів Петра і Павла побудований в 1792 році.

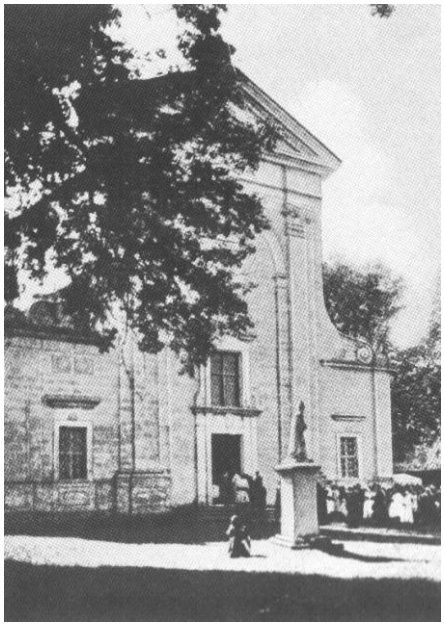

В містечку існує міністерське однокласне училище засноване в 1867 році, школа грамоти для дівчаток відкрита в 1897 році.

ХРАМИ І ШКОЛИ КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

с. Баламутівка. Населення – 616 чол.

В 2003-2004 роках побудовано капличку в ім’я святого Архистратига Михаїла. Поруч будується церква.

В селі є школа I-III ступенів (81 учень).

с. Баранівка. Населення – 212 чол.

Церкву відкрили 28 серпня 2004 року в честь Успіння Божої Матері на кошти прихожан.

Школа I-II ступеня закрита у 2006 році.

с. Вербка-Мурована. Населення – 400 чол.

Храм знаходиться на околиці села. Збудований на кошти прихожан в 2001 році. УПЦКП в ім’я Миколи Чудотворця.

Школа І-ІІ ступенів (19 учнів).

с. Виноградівка. Населення – 645 чол.

4 грудня 2009 року в селі відкрито невеличку капличку Введення в храм Пресвятої Богородиці.

Школа І-ІІ ступенів (24 учні).

с. Глушківці. Населення – 1103 чол.

Храм відкрито 10 листопада 1994 року в ім’я Святої Параскеви. УПЦМП.

Школа І-ІІІ ступенів (106 учнів).

с. Кадиївка. Населення 496 чол.

19 грудня 2004 року в селі була відкрита церква в ім’я Святого Миколая УПЦКП. Через 2 роки 22 травня 2006 року було відкрито церкву також в ім’я Святого Миколая УПЦМП.

В селі є школа І-ІІ ступенів (59 учнів).

с. Михайлівка. Населення 565 чол.

В селі є костел Святого Киліана збудований в 1824 році.

Церква Успіння Пресвятої Богородиці, новозбудована та окремо збудована дзвіниця.

Школа І-ІІІ ступенів (108 учнів).

с. Монастирок. Населення – 225 чол.

18 травня 2002 року в селі відкрили храм УПЦМП Пресвятої Богородиці «Неупиваемая чаша».

Є ще храм Київського Патріархату в ім’я Святої Трійці.

Школа І-ІІ ступенів (57 учнів).

с. Пасічна. Населення 259 чол.

Церква в селі діяла постійно, закривалась тільки на кілька років (1936-1941 р.р.).

Храм на честь Святої Покрови.

Школа І-ІІ ступенів (30 учнів).

с. Проскурівка. Населення – 802 чол.

Новозбудований храм відкрито 28 липня 1996 року на честь Святого Володимира. В тому ж році відкрили новозбудований костел, який був освячений в 1998 році. В селі є молитовний дім, відкритий в 1993 році в пристосованому приміщенні.

Школа І-ІІІ ступенів (66 учнів).

с. Савинці. Населення – 620 чол.

Церква Святого Миколи Чудотворця постійно діюча УПЦМП.

Школа І-ІІІ ступенів (44 учні).

с. Соколівка. Населення – 1595 чол.

В 1998 році відкрили храм УПЦКП Успіння Пресвятої Богородиці в приміщенні магазину. За кошти парафіян збудували церкву, в яку перейшли в 2006 році. 28 серпня 2006 року було освячено храм Успіння Пресвятої Богородиці.

В селі знаходиться школа І-ІІІ ступенів (190 учнів) і школа-інтернат для дітей з вадами розумового та фізичного розвитку (з 1959 року).

с. Солобківці. Населення – 2071 чол.

Православна церква Московського патріархату новозбудована та відкрита 1 серпня 1989 року в ім’я Святої Покрови.

Українська православна церква Київського патріархату в ім’я рівноапостольного князя Володимира діє з 2000 року. 22 грудня 2007 року перейшли у власне приміщення.

У 1989 році зареєстровано нове об’єднання римокатоликів і розпочато будівництво костелу Матері Божої святого Шкаплера, яке було завершено в 1994 році.

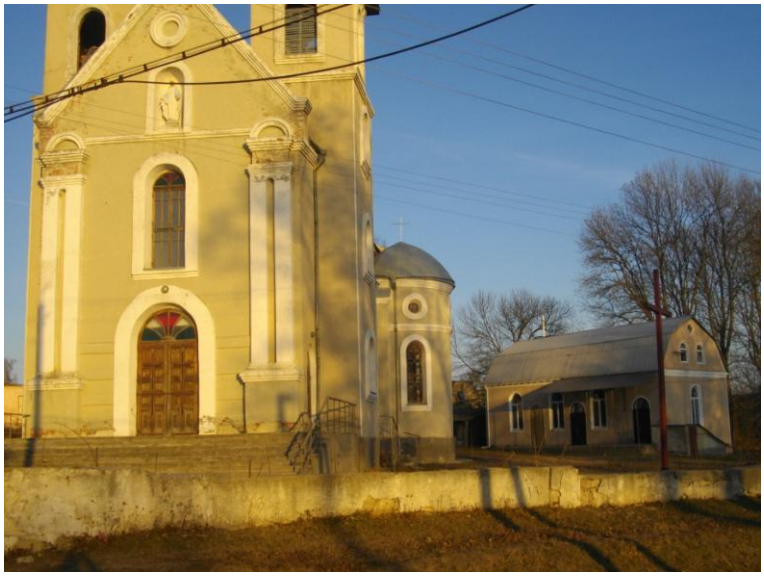

Школа І-ІІІ ступенів (175 учнів).

с. Сутківці. Населення – 1100 чол.

Сутковецька церква-фортеця XIV-XV ст. неповторне диво фортифікації, яке не має аналогів в Україні. Храм являє собою хрестову двохярусну споруду, до якої з чотирьох боків прилягають могутні півкулі башти. Нижні яруси трьох башт мають по п’ять амбразур, а верхні опоясані великою кількістю бійниць.

У 1894 і 1903 роках споруда церкви зазнала перебудови, після яких втратила часину давніх готичних форм. Протягом 2006-2009 р.р. пам’ятка була радикально реконструйована.

Церква діюча, в ім’я Святої Покрови.

Школа І-ІІІ ступенів (123 учні).

с. Шарівка. Населення – 1049 чол.

В селі знаходиться Покровська церква-замок. Початок будівництва 1430-кінець 1773 р.р.

В 1570 році храм перероблено на домініканський костел. Після руйнувань церкву відновлено у 1773 році і в 1832 році повернуто православній церкві УПЦМП.

В селі є костел Матері Божої Святого Розарію.

Школа І-ІІІ ступенів (120 учнів).

с. Ясенівка. Населення – 714 чол.

27 вересня 1991 року в селі була відкрита новозбудована церква в ім’я Воздвиження Хреста Господнього.

Костел Воздвиження Хреста Господнього збудований в 1803 році. Повернутий католикам у 1990 році.

Школа І-ІІ ступенів (73 учні).

смт. Ярмолицні. Населення – 7958 чол.

В даний час в Ярмолинцях існують храми багатьох конфесій.

Найпершою була відкрита новозбудована святиня УПЦМП в ім’я Святих апостолів Петра і Павла 26 вересня 1991 року. Її настоятилем багато років є Благочинний митрофорний протоієрей Ростислав.

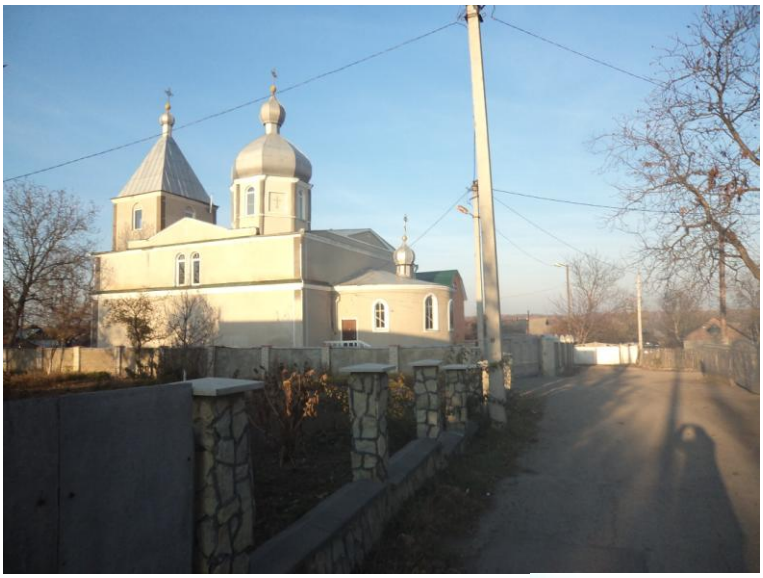

В тому ж 1991 році костел Петра і Павла (збудований у 1782 році) повернутий католикам, в якому при Союзі знаходився Будинок Культури, а пізніше Будинок піонерів. Костел був капітально відремонтований і набув первозданного вигляду.

За костелом в 1994 році почалося будівництво Будинку милосердя. На сьогоднішній день – це оазис Святого Франциска. В 1997 році з Польщі був привезений великий дзвін, який встановили коло костелу.

В 2000 році в селищі починає діяти Українська православна церква Київського патріархату. Вона була відкрита 12 липня на свято Петра і Павла в ім’я Преображення Господнього.

Церква знаходиться в пристосованому приміщенні.

В 90-х роках в Ярмолинцях почав діяти Будинок молитви – церква Євангелістів християн-баптистів «Стрітення Господнє», в старому приміщенні. І в 2000 році почалося будівництво церкви. Через 4 роки (2004) службу уже проводили у новозбудованому приміщенні.

В 2006 році в селищі зареєструвалась релігійна громада греко-католиків. Півроку тому почалося спорудження церкви, яке завершилося у досить стислі строки. 6 листопада 2011 року у Ярмолинцях відкрили греко-католицький храм Пресвятої Трійці.

В райцентрі знаходиться дві школи: Ярмолинецький НВК № 1 (627 учнів), Ярмолинецька ЗОШ №2 (214 учнів) та технологічний ліцей (41 учень).

Використана література

1. Оборонні споруди в Сутківцях: пам’ятники архітектури XV ст. – Київ, 1959. – 14 с.

2. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – Київ, 1983-1986. – С. 232-235.

3. Приходы и церкви Подольской епархии. Под редакцией священника Е. Сицинского. – Біла Церква, 2008. – 994 с.